

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Temel Eğitim Programı Geliştirme Süreci

Ahmet PEHLİVAN · Müfit KÖMLEKSİZ

Prof. Dr. Ahmet PEHLİVAN - Prof. Dr. Müfit KÖMLEKSİZ

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ TEMEL EĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME SÜRECİ

ISBN 978-625-6357-82-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

YAZARLAR HAKKINDA

Prof. Dr. Ahmet PEHLİVAN

Lisans öğrenimini KKTC Atatürk Öğretmen Akademisinde yaptı. Yüksek lisans ve doktorasını Ankara Üniversitesi Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalında tamamladı. 2004 yılında doçent, 2009 yılında profesör unvanını aldı. Akademik yaşamına 2001 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde başladı. 2004-2012 yılları arasında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde çalıştı. 2012 yılından beri Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapmaktadır. Bu süreçte sırasıyla bölüm başkanlığı, dekan yardımcılığı, kurucu dekanlık, dekanlık, ÜAKK ve YÖDAK üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca KKTC Cumhurbaşkanlığı Teknik Eğitim Komitesi üyeliği yapmıştır. İlgi ve Çalışma Alanları: Eğitimde dil politikası, ders kitabı inceleme, anadili eğitimi programları.

ORCID No: 0000-0003-0452-5421

Prof. Dr. Müfit KÖMLEKSİZ

Lisans öğrenimini Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölümünde yapmıştır. Eğitim Programları ve Öğretim alanında Hacettepe Üniversitesinde yüksek lisansını, Çukurova Üniversitesinde ise doktorasını tamamlamıştır. Yaptığı çalışmalar kubaşık öğrenme, düzey kümeleri, otoriteryen tutumlar, demokrasi ve eğitim ilişkileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Genellikle bu konular üzerinde kitap, makale ve bildirileri bulunmaktadır. Halen Lefke Avrupa Üniversitesi Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde çalışmaktadır.

ORCID No: 0000-0002-5252-8769

ÖN SÖZ

Bilindiği gibi bir eğitim programının hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi, değerlendirme sonuçlarına göre yeniden düzenlemesi ve yaygınlaştırılması sürecini program geliştirme olarak nitelendiriyoruz. Genel olarak yaygın program geliştirme modellerine bakıldığında bu sürecin hemen her modelde gözlenebildiği görülmektedir. Bu kitaba konu olan KKTC temel eğitim programının geliştirilmesi süreci bir eğitim programı geliştirme sürecidir. Bu nedenle kitabın içeriğine bakıldığında, adım adım programın geliştirilme aşamalarını görebileceksiniz. Her aşamada nelerin yapılabildiği, yapılamadığı, mümkün olduğunca nesnel bir biçimde ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda bu kitabı bir program geliştirme öyküsü olarak da nitelendirebilirsiniz.

Kitap 14 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde temel eğitim programı geliştirme projesi tanıtılmakta ve bu programın oluşturulma gerekçesi açıklanmaktadır. Daha sonra Osmanlıdan KKTC'ye Kıbrıs eğitim tarihine ve KKTC eğitim sistemine kısaca değinilmiştir. Diğer bölümlerde ise sırasıyla, temel eğitim programı geliştirme modeli, planlama, gereksinim analizi, programın felsefi ve genel yaklaşımı, ders öğretim programlarının yapısı ve hazırlanması süreci, ders kitapları ve öğretmen el kitapları, deneme uygulaması, programın değerlendirilmesi, programın tanıtımı ve yaygınlaştırılması üzerinde durulmuştur. On üçüncü bölümde, yapılan tüm çalışmaların genel bir değerlendirmesini bulacaksınız. “Ne yapmalı?” adlı son bölümde ise programla hedeflenen istendik davranışların kazandırılması bağlamında, KKTC açısından somut olarak yapılabilecek önerilerde bulunulmuştur.

KKTC Temel Eğitim Programı Geliştirme Projesi'nde KKTC ve Türkiye üniversitelerinden 34 akademisyen, 77 öğretmen, 7 grafik tasarımcısı ve diğer görevliler olmak üzere değişik zamanlarda toplam 122 kişi özveriyle çalışmıştır. Yaklaşık 4 yıl süren proje kapsamında 13'ü ders öğretim programı, 72'si ders kitabı ve 18'i öğretmen el kitabı olmak üzere 103 kitap üretilmiştir. Bu nedenle bu kitabın yazılmasına neden olan ve EK 2'de adları verilen tüm proje çalışanlarına sonsuz teşekkür ediyoruz. Bu projenin gerçekleşmesini sağlayan, diğer bir deyişle projeyi maddi olarak destekleyen TC Lefkoşa Büyükelçiliği Türk Yardım Heyetine çok teşekkür ederiz.

Bu kitabın oluşturulması sürecinde önerileriyle ve bilgi birikimleriyle katkı koyan Prof. Dr. Özcan Demirel'e teşekkürü bir borç biliriz. Programlar ve onlara ait ders materyallerinin oluşturulması sürecinde görev alan KKTC Millî Eğitim Bakanlarıyla Talim ve Terbiye Dairesi Müdürleri ve personeline teşekkürlerimizi sunarız. Proje süresince ve sonrasında verdikleri katkılar nedeniyle Kıbrıs Türk

Öğretmenler Sendikası (KTÖS) ile Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenleri Sendikasına (KTOEÖS) teşekkür ederiz.

Projenin gerçekleştirilmesi zorlu ve özveri gerektiren bir süreçti. Hem program geliştirme sürecinde hem de bu kitabın oluşturulmasında eşlerimiz Zeynep Pehlivan ile Ferda Kömleksiz'in manevi desteği olmuştur. Bu vesile ile onlara da teşekkür borçluyuz. Ayrıca kitabın basımını gerçekleştiren Pegem Akademi Yayıncılığa teşekkür ederiz.

Kitabın bundan sonraki eğitimde program geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması dileğiyle.

23.02.2023

Prof. Dr. Ahmet PEHLİVAN
ORCID No: 0000-0003-0452-5421

Prof. Dr. Müfit KÖMLEKSİZ
ORCID No: 0000-0002-5252-8769

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
1. Bölüm: Giriş: Temel Eğitim Programı Geliştirme Projesi	1
KKTC İlköğretim Programı Geliştirme Projesi	1
Temel Eğitim Programı Geliştirme Projesi	3
Temel Eğitim Programını Oluşturma Gerekçesi.....	5
2. Bölüm: Osmanlı'dan KKTC'ye Kıbrıs Eğitim Tarihine	
Kısa Bir Bakış.....	11
Osmanlı Yönetimi Döneminde Eğitim.....	11
İngiliz Yönetimi Döneminde Eğitim.....	14
İlköğretim.....	14
Ortaöğretim	16
Yükseköğretim	18
Kıbrıs Cumhuriyeti Döneminde Eğitim.....	19
Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi Döneminde Eğitim.....	20
Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde Eğitim	21
3. Bölüm: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi.....	23
Temel Eğitim	24
Okulöncesi Eğitim.....	24
İlköğretim.....	25
Ortaöğretim	28
Yükseköğretim	32
4. Bölüm: Temel Eğitim Programı Geliştirme Modeli.....	35
Temel Eğitim Programı Geliştirme Modeli.....	35
Model Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	36
5. Bölüm: Planlama	39
Çalışma Gruplarının Oluşturulması.....	40
Program Karar ve Koordinasyon Grubu.....	41
Program Geliştirme Üst Grubu.....	42

Program Geliştirme Projesi Yürütücüsü	43
Program Geliştirme Danışma Grubu	43
Program Geliştirme Alan Çalışma Grupları	43
Gruplarda Görev Alan Personel Sayısı	47
Program Geliştirme Çalışma Planı	47

6. Bölüm: Gereksinim Analizi	51
Literatür Taraması	53
Yasa, Tüzük, Kalkınma Planları, Şûra Kararları ve Belgeler	53
Diğer Ülke Programlarının İncelenmesi.....	59
Temel Eğitim Programı Geliştirme Hazırlık Çalışmayı.....	60
V. Milli Eğitim Şûrası İlköğretim Komisyonu'nda Programın Amaç ve Felsefesinin Tartışılması	63
Sivil Toplum Örgütleri ile Görüşmeler	63

7. Bölüm: Temel Eğitim Programının Felsefesi ve Genel Yaklaşımını Belirleme	65
TEP'in Eğitim Felsefesi	67
TEP'in Amacı: Temel Eğitimi Bitiren Öğrencide Bulunması Gereken Özellikler	69
TEP'te Ele Alınan Temel Beceriler	71
Okur-Yazarlık.....	72
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterliği (BİT)	73
Girişimcilik	73
Kişisel ve Sosyal Yetkinlik	74
Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme.....	74
Problem Çözme	75
İşbirliği.....	76
Temel Eğitim Programında Ele Alınan Ara Disiplinler	76
TEP'in Başat Öğrenme-Öğretme Yaklaşımları.....	78
TEP'in Başat Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları	80
Bütünleştirme	82

8. Bölüm: Ders Öğretim Programlarının Yapısı ve Hazırlanması Süreci	85
Ders Öğretim Programı İçin Gereksinim Analizi.....	87
Gerekçe	88
Ders Öğretim Programın Amacı.....	88

Ders Öğretim Programlarının Program Çıktıları	89
Öğrenme Çıktıları	90
İçerik	93
TEP'te Yer Alan Ders Öğretim Programlarının Belirgin Özellikleri.....	95
Beden Eğitimi Sağlık ve Spor Dersi Öğretim Programı (1.-8. Sınıflar)	95
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4.-8. Sınıf)	96
Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı (4.-8. Sınıflar)	97
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1.-8. Sınıflar)	97
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1.-3. Sınıflar).....	98
İngilizce Dersi Öğretim Programı (3.-8. Sınıflar)	98
Kıbrıs Tarihi ve Kıbrıs Türk Tarihi Dersi Öğretim Programı.....	99
Matematik Dersi Öğretim Programı (1.-8. Sınıflar).....	100
Müzik Dersi Öğretim Programı (1.-8. Sınıflar).....	101
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4.-7. Sınıflar)	101
Teknoloji ve Tasarım Dersi Öğretim Programı (6.-8. Sınıflar)	102
Türkçe Dersi Öğretim Programı (1.-8. Sınıflar).....	102
Okulöncesi Eğitim Programı	104

9. Bölüm: Ders Kitapları ve Öğretmen El Kitapları	105
Ders Kitabı Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	108
Ders Kitabı Şablonu	109
Öğretmen El Kitapları.....	110
Kitap Yazım Seminerleri.....	112
Kitap Yazım Süreci	113
Yayımlanan Ders Kitapları	114
Türkçe Ders Kitapları.....	114
Matematik Ders Kitapları.....	115
Hayat Bilgisi Ders Kitapları	115
Müzik Ders Kitapları	115
Fen ve Teknoloji Ders Kitapları.....	116
Sosyal Bilgiler Ders Kitapları.....	116
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitapları.....	117
Kıbrıs ve Kıbrıs Türk Tarihi Ders Kitapları.....	118
Yayımlanan Öğretmen El Kitapları.....	119
Okulöncesi Öğretmen El Kitapları	119
Kıbrıs ve Kıbrıs Türk Tarihi Öğretmen El Kitapları	119
Teknoloji ve Tasarım Dersi Öğretmen El Kitabı	119

Hayat Bilgisi Dersi Öğretmen El Kitabı	120
Müzik Dersi Öğretmen El Kitapları.....	120
Beden Eğitimi, Sağlık ve Spor Dersi Öğretmen El Kitabı.....	120
Görsel Sanatlar Dersi Öğretmen El Kitabı.....	121
10. Bölüm: Temel Eğitim Programı Deneme Uygulaması.....	123
Okulöncesi Eğitim Programı Deneme Uygulaması.....	124
Planlama	124
Deneme Yapılacak Okulların Seçimi	124
Denenecek Programın Tanıtılması	125
Deneme Uygulamasının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi	125
Deneme Uygulamasının Raporlaştırılması.....	125
11. Bölüm: Temel Eğitim Programının Değerlendirilmesi.....	129
TEP'in Değerlendirmesi ile ilgili Bazı Genel Bulgular	137
TEP ile İlgili Yapılan Akademik Çalışmalar	140
12. Bölüm: Tep'in Tanıtımı ve Yaygınlaştırılması.....	145
13. Bölüm: Genel Değerlendirme	149
Temel Eğitim Programında Yapılan Çalışmalarla İlgili Değerlendirme	149
Temel Eğitim Programının Genel Olarak Getirdiği Yenilikler	153
Okulöncesi Eğitim Programı ve Öğretmen El Kitapları	154
Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kitapları	154
Matematik Dersi Öğretim Programı ve Kitapları	155
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kitapları	155
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kitapları	155
İngilizce Dersi Öğretim Programı	156
Görsel Sanatlar Dersi Programı ve Öğretmen El Kitabı	156
Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve Kitapları	156
Beden Eğitimi, Spor ve Sağlık Dersi Öğretim Programı ve Öğretmen El Kitabı.....	156
Müzik Dersi Öğretim Programı ve Kitapları.....	157
TEP ile İlişkili Diğer Konular	157
Program Okuryazarlığı.....	157

KKTC Eğitim Fakülteleri	159
Atatürk Öğretmen Akademisi	161
Öğretmen Yeterlikleri	164
Öğretmen Sendikaları	165
Mevzuat ve Yönetişim	167
Uluslararası Değerlendirmeler	168
AB Kaynaklı Katkıları	171

14. Bölüm: Ne Yapmalı?	175
Kubaşık Öğrenme (İşbirliğine Dayalı Öğrenme)	176
Öğretmene Güven	179
Teneffüs	181
Tam Gün Eğitim	184
Kolej Sınavları	187
Ev Ödevi	193
Uygulama Önerileri	198

Kaynakça	203
-----------------------	-----

Ekler	215
EK-1: KKTC Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Doğu Akdeniz Üniversitesi Arasında Eğitim Programlarının Geliştirilmesine İlişkin Protokol	216
EK-2: TEGEP Kapsamında Çeşitli Dönemlerde Çalışan Tüm Personel	220
EK-3: TEGEP İş-Zaman Çizelgesi	224
EK-4: TEPGEP Hazırlık Çalıştayı Raporları	226
EK-5: TEP Materyalleri Kılavuzu	240
EK-6: Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Tep Deneme Uygulamasına Katılan Personeli	249
EK-7: TEP Öğrenme Çıktısı Değerlendirme Formları	250
EK-8: TEP'TE Kullanılan Öğretmenlere Yönelik Değerlendirme Formları	255
EK-9: TEP ile İlgili Basında Çıkan Yazılar	265
EK-10: Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS) Eğitim Politikası	295

